

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΙΜΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ 2018-2019

Θέμα: Παρωδίες ποιητικών και πεζών κειμένων

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

- 1) Νίκος Τσιφόρος, «Περί της Ελενάρας της κουκλάρας»
- 2) Νίκος Τσιφόρος, «Απόλλων Α.Ε.»
- 3) Γιώργος Σεφέρης, «Μποτίλια στο πέλαγο» - Γιώργος Παναγιωτίδης, «Μποτίλια για τον Σεφέρη»
- 4) Κ.Π. Καβάφης, «Θάλασσα του πρωιού» - Κ.Φ. Φαβάκης [= Μ. Σουλιώτης], «Αναμονή του αστικού»

ΛΥΚΕΙΟ

- 1) J.R. Kipling, «Αν μπορείς» – Κώστας Βάρναλης, «Το “Αν” του Κίπλινγκ» – Άνθος Ροδίνης, «Αν»
- 2) Γιώργος Σεφέρης, «Το σπίτι κοντά στη θάλασσα» (Κίχλη Α΄) – Γιώργος Παναγιωτίδης, «Το σπίτι κοντά στην κατάσχεση»
- 3) Κώστας Βάρναλης, «Οι Μοιραίοι» - Τεύκρος Ανθίας, «Οι κακο – μοιραίοι»
- 4) Εμμανουήλ Ροΐδης, «Μονόλογος ευαισθήτου»
- 5) Ραιμόν Κενώ, *Ασκήσεις ύφους*

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ 7^Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΙΜΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ 2018-2019

Θέμα: Παρωδίες ποιητικών και πεζών κειμένων

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

- 1) Νίκος Τσιφόρος, «Περί της Ελενάρας της κουκλάρας»
- 2) Νίκος Τσιφόρος, «Απόλλων Α.Ε.»
- 3) Γιώργος Σεφέρης, «Μποτίλια στο πέλαγο» - Γιώργος Παναγιωτίδης, «Μποτίλια για τον Σεφέρη»
- 4) Κ.Π. Καβάφης, «Θάλασσα του πρωιού» - Κ.Φ. Φαβάκης [= Μ. Σουλιώτης], «Αναμονή του αστικού»

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Οι μαθητές και μαθήτριες μπορούν να επιλέξουν είτε από τα προτεινόμενα πιο πάνω κείμενα ή άλλα, με την καθοδήγηση του διδάσκοντος/της διδάσκουσας το μάθημα των Ν. Ελληνικών.
2. Όσοι και όσες επιλέξουν ένα από τα κείμενα του Νίκου Τσιφόρου θα επιχειρήσουν να αποδώσουν, σε ένα δικό τους πεζό κείμενο, σατιρικά / χιουμοριστικά / ειρωνικά, με τους τρόπους της παρωδίας και κατά το πρότυπο της γραφής του Ν. Τσιφόρου, τον μύθο γύρω από ένα πρόσωπο της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας . Για σχετικό με τους μύθους υλικό, βλ. ενδεικτικά: *Μορφές και Θέματα της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας* (όπου πλούσιο υλικό για μείζονες και ελάσσονες θεούς κλπ.): http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/mythology/lexicon/
3. Όσοι και όσες επιλέξουν το ποίημα του Γ. Σεφέρη ή του Κ.Π. Καβάφη θα επιχειρήσουν να το παρωδήσουν κατά το παράδειγμα των παρωδιών του Γ. Παναγιωτίδη (για τον Σεφέρη) και του Κ.Φ. Φαβάκη (=Μίμη Σουλιώτη) (για τον Καβάφη).
4. Για τις παρωδίες κατά τον τρόπο του Ν. Τσιφόρου μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε η νεοελληνική κοινή είτε η κυπριακή διάλεκτος. Για τις παρωδίες των ποιημάτων των Σεφέρη και Καβάφη προτείνεται να χρησιμοποιηθεί η νεοελληνική κοινή.

Περί της Ελενάρας της κουκλάρας

Στο έργο του Ελληνική μυθολογία, ο Νίκος Τσιφόρος παρωδεί θεούς και ήρωες της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας. Στο απόσπασμα παρωδείται ο μύθος της ωραίας Ελένης, που έγινε αφορμή να ξεσπάσει ο Τρωικός πόλεμος.

Τούτος δω ο λαός των Λελέγων, την είχε την ομορφιά σαν αρετή... Κι εκτός από την Αφροδίτη, τις Χάριτες, τα ένα σωρό αντιπροσωπευτικά υποκείμενα, δημιούργησε και την Ελένη, ένα είδος θεάς και γυναίκας. Με όλα τα προσόντα και με όλα της τα ελαττώματα... [...]

Κι αρχίσανε να μαζεύονται οι γαμπροί μελίσσι.

Εικοσιεννιά, λέει, τη ζητάγανε όλοι μαζί. Δώσε μου και μένα μπάριμπα. Ο μπαμπάς Τυνδάρεω τά 'χασε.

– Σιγά-σιγά, ρε παιδιά. Δεν μπορείτε να την πάρετε όλοι.

Ήτανε, λέει, ο Ασκάλαφος κι ο Ιάλμενος, αγόρια του θεού του Άρη, ήτανε ο Αίας, ήτανε ο Ποδαλείριος και ο Μαχάων, παιδιά του Ασκληπιού, ήτανε ο Οδυσσέας, ήτανε ο Πάτροκλος, ήτανε ο Φιλοκτήτης, ήτανε κι ο Μενέλαος.

Άμα λέμε Μενέλαος μας αρέσει να το γελάμε. Λάθος και ασυγχώρητον, παρακαλώ. Γιατί ο Ατρείδης ήτανε πολύ ωραίο παιδί. Ψηλός, μελαχρινός, γεροδεμένος και λεβένταρος.

Έριξε, λοιπόν, τα μάτια της το Λενάκι στον Μενέλαο.

– Αυτόν θέλω.

– Το σκέφτηκες καλά;

– Ναι, καλέ μπαμπά.

Ο Τυνδάρεω είπε να δώσει την ευχούλα του να τελειώνουνε, αλλά τον έτρωγε και μια έννοια...

– Άμα τη δώσω σε ένανε θα ξεσηκωθούνε οι άλλοι και θα μου σπάσουνε την κεφάλια.

Πάνω σ' αυτά νάσου και μπαίνει στη μέση ο Οδυσσέας.

– Κύριε Τυνδάρεω, του κάνει, να σας πω εγώ μια λύση;

– Μα καλά, εσύ είσαι υποψήφιος.

– Μάλιστα, αλλά όχι φανατικός.

– Γιατί; Δεν την θες την Ελένη;

– Άλλη θέλω γω. Την Πηνελόπη.

– Εμ τότε, τι ήρθες για γαμπρός;

– Διότι, τέλος πάντων, κοσμική συγκέντρωση είναι. Μπορούσα να λείπω; Ήρθα όπως πάνε άλλοι να δώσουνε το παρών και να λένε ότι δεν τους καλέσανε. Βοηθάς περί το Πηνελοπάκι και να στα κανονίσω;

– Βοήθησα.

– Εντάξει κι άσε με.

Φωνάζει, λοιπόν, ο Οδυσσέας τους γαμπρούς και τους κάνει μια καλή εξήγηση:

– Παιδιά, το κορίτσι δε διαλέγει, γιατί πέσαμε λεφούσι¹ και το αγριέψαμε. Λοιπόν, για να πάρει τέλος η υπόθεση, θα ορκιστούμε ότι όποιον διαλέξει, οι άλλοι θα τον σεβαστούνε και θα

---

¹ λεφούσι: πλήθος

τον υπερασπίσουνε σαν λεβέντες που είμαστε. Θέλετε;

– Θέλουμε.

Τους έβαλε λοιπόν όλους και ορκιστήκανε και μετά είπε στην Ελένη:

– Κάνε παιχνίδι.

Και ούτω πως² πήρε η Λενιώ τον Μενέλαο.

Καλά περνάγανε, του μαγείρευε μιάμ, τού 'πλενε κανά σκουτί,³ τον γαλιφοχάιδευε και κά-
νανε κι ένα κορίτσι, την Ερμόνη (μερικοί λένε ότι και υιός εγένετο αυτοίς Νικόστρατος ονό-
ματι). Κι άμα τα κακάρωσε ο Τυνδάρεω, ο Μενέλαος μαυρόκλαψε δήθεν και έγινε βασιλιάς
της Λακωνίας και μάλιστα πήρε κι ένα κομμάτι από τη Μεσσηνία.

Όπου νάσου μια μέρα και φτάνει ένα καράβι, που να μην έφτανε. Τρέξεανε στο παλάτι οι
λιμενικοί και φέρανε το μαντάτο στους ηγεμόνες τους:

– Πάρις γκελντίν.

– Τι λέτε, μωρέ;

– 'Ηρθ' ο Πάρις.

– Και γιατί το λέτε τούρκικα;

– Άμ' από κει που ήρθε;

Ο Πάρις ήτανε βασιλόπουλο κι έβαλε τα καλά, σκιστό χιτώνα και τέτοια μοντέρνα και αμέ-
σως ανέβηκε στ' ανάκτορα να επιδώσει τα διαπιστευτήριά του.⁴

Τον δεχτήκανε καλά, του βάλανε κι έφαγε κουρκουμπάνες⁵ με τυρί, του δώσανε κι ήπια υδρό-
μελι⁶, ό,τι μπορέσανε οι άνθρωποι. Τούτο δω το παιδί ήτανε πολύ τζαναμπέτικο⁷ πλάσμα. Πριν
γεννηθεί, η μάνα του, μαντάμ Εκάβη, αν έχετε ακουστά, ονειρεύτηκε ότι γέννησε ένα δαυλί
αναμμένο που ξέροναγε φίδια. Έτρεξε, λοιπόν, στις χαρτούδες –παρντόν στους μάντεις– και
φρίξαν⁸ οι μάντεις.

– Είδατε τοιούτον όναρ;⁹

– Γιε, μα το θεό.

– Έτσι και το βγάλεις, σκότωστο.

– Το πιδί;

– Μωρέ σκότωστο που σου λέμε μεις.

Και το δώσανε λέει στους βοσκούς να το σκοτώσουνε. Δεν το σκοτώσαν όμως οι βοσκοί, το
μεγαλώσανε μαζί με τα γίδια τους. Το παιδί μεγάλωσε και έγινε ένας κούκλος (τότε είναι που
το βρήκανε οι τρεις θεές και του δώσανε το μήλο να τους κάνει κομπόστα). [...]

Κάποτε, λοιπόν, του αναθέσανε μια αποστολή στην Σπάρτη να πάει να φέρει λάδια μαύρη
αγορά. Και νάσου τον εδώ που τον αφήσαμε.

Καλά πέραγαε στο παλάτι και δεν την είχε δει την Ελένη. Και ξαφνικά ο Μενέλαος πήρε ένα
μπουγιουρντί.¹⁰

– Μεγαλειότατε, πρέπει να πάτε στην Κρήτη.

– Τι να κάνω;

– Ν' αγοράσετε μια παρτίδα ξυλοκέρατα.¹¹

Έφυγε ο Μενέλαος με ξυλοκεραταποστολή και έμεινε ο Πάρις στο παλάτι. Και, μεσημερά-

² **ούτω πως**: με αυτό τον τρόπο. ³ **σκουτί**: ρούχο. ⁴ **να επιδώσει τα διαπιστευτήριά του**: έκφραση της διπλωματικής γλώσσας που σημαίνει να συστηθεί επίσημα. ⁵ **κουρκουμπάνες**: είδος παραδοσιακών ζυμαρικών της περιοχής της Λακωνίας. ⁶ **υδρόμελι**: ποτό που παρασκευάζεται από τη ζύμωση του μελιού με το νερό. ⁷ **τζαναμπέτικο**: παράξενο, κακότροπο πλάσμα. ⁸ **φρίξαν**: τρόμαξαν. ⁹ **όναρ**: όνειρο. ¹⁰ **μπουγιουρντί**: επίσημο έγγραφο με ειδήσεις, συνήθως δυσάρεστες. ¹¹ **ξυλοκέρατα**: χαρούπια

κι ήτανε, φυσάγανε κάτι αεράκια μυρωμένα με λεμονανθό, έκανε να ξαπλώσει και ξαφνικά μέσα από τις κουρτίνες νάσου να τον κρυφομπανίζει¹² η Λένα.

Η Λένα είχε ακούσει ότι είναι κούκλος ο ξένος, αλλά όσο ήτανε ο άντρας της δεν παρουσιάζότανε, καθόσον κακόν και πονηρόν. Μόλις κι έστριψε την πλάτη ο σύζυγος, νάσου την να τον δει σώνει και καλά.

Αυτό ήτανε και το κου ντε φουντρο,¹³ που λένε. Μόλις και τον είδε τρελάθηκε.

Μπήκε, λοιπόν, και την είδε και ο Πάρις και μουρλάθηκε κι ελόγου του. [...]

– Δεν συγκρίνεσθε με τον Μενέλαόν μου.

– Καλύτερος εγώ;

– Καλέ, ξερολούκουμο.

Ύστερα στέναξε.

– Αχ, που έφαγα τα νιάτα μου μ' αυτόν. Αχ, που δεν με καταλαβαίνει. Αχ που αδικούμαι.

Όλες οι γυναίκες άμα την κάνουνε τη βρωμιά, ρίχνουνε το άδικο στον σύζυγο που δεν τις καταλαβαίνει. Και το Λενιώ τα ίδια. Κι άμα είδε ότι ο μικρός το δαγκώνει το τουρσάκι, τού 'πεσε στο γεμάτο.¹⁴

– Πάμε να φύγουμε.

– Πού να πάμε;

– Στον τόπο σου.

Το άλλο πρωί μαγκώνει η Λένα ό,τι καλό πράμα είχε το μαγαζί, το μπογαλιάζει, παίρνει και τον Πάρι της και το άλλο πρωί, από το νησάκι την Κραναή πού 'ναι έξω από το Γύθειο, το σκάσανε για την Τροία.

Φτάσανε καμιά φορά και λέει ο πατέρας του Πάρι, ο Πρίαμος.

– Χαλάλι σου ρε, μόνο μη μας ανάψει καμιά φωτιά.

– Μη φοβάσθε, πάτερ.

Γύρισε ο Μενέλαος με τα ξυλοκέρατα τα Κρητικά, αλλά μόλις και πάτησε του είπανε:

– Πήγατε για ξυλοκέρατα;

– Μάλιστα.

– Τι τα θέλατε που έχουμε τα δικά σας;

Έξαλλος ο Μενέλαος φώναξε τους πρίγκιπες όλους.

– Δεν ορκιστήκατε ρε ότι θα με υποστηρίξετε;

– Ναι.

– Μου φάγανε τη Λένα.

Μαζευτήκανε, λοιπόν, όλοι να πάνε να πλύνουνε την προσβολή. Ο Οδυσσέας που είχε και μυαλό, έκανε μια πρόταση:

– Να πάω εγώ με τον Μενέλαο, μπας και μας την δώσουνε χωρίς καυγά;

– Να πάτε.

Πήγανε, λένε «θέλουμε την Ελένη», γελάγανε στην Τροία.

– Ρε άντε από δω, κερχελέδες.¹⁵

Και τότε είναι που σηκώθηκε ο στόλος και πήγε από την Αυλίδα (Ιφιγένεια) στην Τροία.

¹² κρυφομπανίζει: κρυφοκοιτάζει. ¹³ κου ντε φουντρο: κεραινοβόλος έρωτας. ¹⁴ Κι άμα είδε ότι ο μικρός το δαγκώνει το τουρσάκι, τού 'πεσε στο γεμάτο: μόλις κατάλαβε ότι ο Πάρις είναι ερωτευμένος μαζί της, του έκανε την πρόταση. ¹⁵ κερχελέδες: ανόητοι

Θεόφιλος Χατζημηχαήλ, *Μονομαχία Αχιλλέως και Έκτορος έξωθεν του Φρουρίου της Τρωάδας*

Άμα κι είδανε οι Τρώες ότι το πράμα παίρνει σοβαρή μορφή, κιοτέψανε.¹⁶

Λέει, λοιπόν, ο Μενέλαος:

- Νά 'ρθει αυτός ο κερατάς ο Πάρις να μονομαχήσουμε.
- Παρντόν, του αποκριθήκανε, αλλά ο κερατάς είσθε σεις.
- Θα 'ρθει;

Πήγε ο Πάρις, αλλά ο Πάρις δεν ήτανε γενναίος. Γενναίος και ωραίος δεν γίνεται. Λοιπόν, πάνω που θα τον έκανε τ' αλατιού¹⁷ ο Μενέλαος, μπήκε στη μέση η Αφροδίτη και τον γλίτωσε.

Τότε είναι που άναψε ο Τρωικός πόλεμος και η Ελένη τράβαγε τα μαλλιά της, διότι της άρεσε πάντα ο Πάρις, αλλά τον ήθελε και τον Μενέλαο.

Τέλος πάντων, ξέρουμε για τον Τρωικό πόλεμο, να μην τα ξαναλέμε και να μην κάνουμε και χαλάστρα του Όμηρου γέρου ανθρώπου λίαν αξιοσεβάστου και πολλάκις παρεξηγηθέντος παρά των ερμηνευτών του...

Νίκος Τσιφόρος, *Ελληνική μυθολογία*, Ερμής, Αθήνα 1991

¹⁶ κιοτέψανε: δειλιάσανε· ¹⁷ κάνω κάποιον τ' αλατιού: τον βάζω κάτω, τον θέτω εκτός μάχης

Νίκος Τσιφόρος (1909-1970)

ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.

Τσάκωσε έναν Απόλλωνα και κοτσάρισέ του μια λύρα στο χέρι. Σου γίνεται αμέσως μουσικός σύλλογος στην επαρχία. Πάρτου τη λύρα και κοπάνα του στην κεφάλα έναν ήλιο. Τον έκανες αμέσως μάρκα για ηλεκτρικές λάμπες. Βγάλτου όλ' αυτά και κόλλα τον απάνω σ' ένα μικρό χρωματιστό κουτί. Έχεις, αδερφάκι, ένα σαπούνι μέγκλα. Δε σ' αρέσει έτσι; Κόλλα του από πίσω ένα Α.Ο. Γίνεται Αθλητικός Όμιλος. Κόλλα του ένα Α.Ε. Νάτονε, Ανώνυμος Εταιρία...

Τα πάντα γίνεται ο Απόλλων. Θεός, καθαριστήριο, παπόρι της ακτοπλοΐας, μαντολίνα, μέχρι καζανάκι [...]. Που θα πει ότι μέσα στη συνείδηση των «κατασκευαστών του», είναι ένας Θεός που κάνει για όλες τις δουλειές...

[...] Ο Απόλλων, ύστερα από έναν άδικο φόνο, αναγκάστηκε να δουλέψει δι' εξαγνισμόν στον Λαομέδοντα της Τροίας... Τότε που κάναν την επανάσταση, Ποσειδών, Ήρα, Αθηνά και Απόλλων, να φάνε τον Δία, δεν τα καταφέρανε (τάχουμε πει αυτά), κι ο μπαμπάς τον άρπαξε από τ' αυτί.

–Ρε μπαγάσα. Σ' έκανα ωραίο. Ό,τι γουστάρεις τόχεις. Μέχρι ηλιακό άρμα, να πούμε, Φερράρι... Μου κάνεις και ρέμπελο από πάνω; Άει τώρα δούλος στον Λαομέδοντα να σου πω εγώ.

Πήγε, λοιπόν, στον Λαομέδοντα ο Απόλλων, μαζί κι ο Ποσειδώνας. Βάλανε τον Ποσειδώνα να φτιάξει τα τείχη της Τροίας και τον Απόλλωνα τον στείλανε στην Ίδη να φυλάει τα πρόβατα.

Τα τείχη της Τροίας δεν θα πέφτανε ποτέ, τα είχε βλέπεις φτιάξει θεός. Έλα όμως που ο Λαομέδων έπιασε κι' ανακάτεψε κι' ανθρώπους στην κατασκευή! Ένας κάποιος Αιακός, μεσίτης ως φαίνεται, μπήκε στην υπόθεση και τάφτιαξε μαντάρα... (για τούτο δεν πρέπει ποτέ να μπαίνουνε «ημέτεροι μεσίτες», σε τέτοιες δουλειές). Και μάλιστα ο Λαομέδων άφησε κι' απλήρωτους τους εργάτες (ως μερικοί Έλληνες κινηματογραφικοί παραγωγοί –όχι όλοι– που βρίσκουνε αιτίες και ψέματα να μην πληρώνουνε τα χρωστούμενα).

Σκλαβάκια, λοιπόν, κι' ο Απόλλων κι' ο Ποσειδών, υποφέρανε πολύ και άμα πέρασε ο καιρός της σκλαβιάς τους, στείλανε πεσκέσια στον πρώην αφεντικό τους. Ο Απόλλων μια δόση πανώλη κι' ο Ποσειδών ένα θαλάσσιο τέρας πούβγαινε όζω και άρπαζε τον κόσμο να τον κάνει κολασιό.

Όταν ζυγώνει ο χειμώνας, ο ήλιος αδυνατίζει και το φως δεν είναι πια λαμπερό. Ο Θεός φεύγει... Από δω ξεκίνησε ο μύθος του Υπερβορείου Απόλλωνα.

Όλοι οι πλούσιοι το χειμώνα πάνε στη Ριβιέρα ή σε θερμά κλίματα. Ε, δε γινότανε τώρα ο Απόλλωνας, κοτζάμ Θεός, να μην έχει κι' αυτός μια βιλλίτσα στην εξοχή... Εδώ άλλοι με πενήντα παλιοπάπορα σου σκαρώνουνε δικά τους νησιά, απρόσιτα και υπέροχα. Θα έμνε βέρτζινος ο Θεός-χρυσός;

Για να μη λέμε κι' όλας ότι οι μετακινήσεις των προνομιούχων, καλοκαιριάτικες, χειμωνιάτικες, είναι σημερινή εφεύρεση, και πάνω στο Βορρά, τοποθετήσανε οι πρόγονοί μας τα Ρίπαια όρη... Οι Αμερικανοί τα κλέψανε και τα είπανε σήμερα «Σάνγαρι – Λα» η ιδανική κι' αιώνια παραδείσια τοποθεσία... Τούτα δω τα Ρίπαια όρη δεν πιάνονται, όσο τα ζυγώνεις τόσο φεύγουνε και ξεμακραίνουνε μέσα στην ομίχλη (*Οδύσεια*, κ86). Δεν ξέρανε κι' όλας οι δικοί μας το Βορρά, τι είναι ακριβώς... Κι' έτσι τοποθετήσανε και πάνω την χειμωνιάτικη έπαυλη του Θεού, που πάει και περνάει μήνες μέσα σ' ένα παράδεισο, θαυμάσιο και ονειράδικο, γεμάτον ορτύκια και κύκνους. (Ορτυγία το νησί που τον γέννησε). Κι' οι άνθρωποι του τόπου ήτανε πάντα δίκαιοι κι' ευτυχισμένοι κι' ο Απόλλων την πέρναγε κοτσάνι στο ανάκτορό του. Καβάλαγε σ' έναν κύκνο να μη κουράζεται, πήγαινε, περίμενε να περάσει ο χειμώνας και ξαναγύριζε.

[...] Την άνοιξη ο Θεός γύριζε πάνω σ' ένα άρμα που το σέρνανε κύκνοι. Στεφανωμένος με δάφνη, κρατούσε μια κιθάρα. Κι' η γη άνθιζε και η ζωή ξαναλουλούδιαζε κι' η γιορτή λεγότανε... «Θεοφάνεια»... (ΗΡΟΔΟΤ. Α-51). Πότε-πότε, όμως, αντί ν' ανέβει σε κύκνο, ανέβαινε πάνω σ' έναν γρύπα. (Τούτος ο γρυψ είναι ένα μυθολογικό ζώο με κεφάλι αετού και σώμα λιονταριού και πρωτοεικονίζεται

σ' ένα Σαμιάτικο αγγείο). Είναι ζώα που φυλάνε το χρυσάφι στο Βορρά, δηλαδή το φως του Θεού. Και το χρυσό φως το φέρνουνε την άνοιξη κάτω στο Νοτιά...

Γρύπες και κύκνοι, όμως, είναι και στις Ινδικές Βέδες τα εμβλήματα του Ήλιου...

Καλός και καμιά φορά ζόρικός ο Χρυσός Απόλλωνας, φέρνει τη χαρά όπου κι' αν βρεθεί... Έχει, όμως, και κάτι αναποδιές περιέργες. Όπως ο καυγάς του με τον Ηρακλή.

Όταν καθάρισε τον Ίφιτο, ο Ηρακλής βαριά άρρωστος, τράβηξε και πήγε στο μαντείο των Δελφών να ρωτήσει την Πυθία τι θα κάνει για να βρει την υγεία του.

Φαίνεται όμως ότι τούτη η Πυθία, Ξειόκλεια τη λέγανε, ήτανε στραβόξυλο και πολύ στριμμένη. Είδε τον Ηρακλή και ξύνισε τα μούτρα.

–Σκότωσες άνθρωπο άδικα;

–Έλαχε.

–Δε σου λέω, λοιπόν, κι' εγώ χρησμό και γιατρικά.

Ο Ηρακλής έπεσε στο παρακλητικό:

– Άκου, κοριτσάκι μου... Εσένα εδώ σ' έχουμε ένα είδος καφετζού. Δε σε διορίσανε πρωτοδίκη να βγάζεις αποφάσεις.

–Όχι, δε λέω.

Μια παρακάλια, δυο παρακάλια, τον έπιασε το αλλοιώτικο τον Ηρακλή.

–Θα μου πεις, μωρή;

–Όχι, δε λέω

–Δε λες;

–Δε...

Ο Ηρακλής δαγκώθηκε, και ξαφνικά βουτάει τον τρίποδα.

–Αφού δε λες, παίρνω κι' εγώ τον τρίποδα και φεύγω.

–Πού τον πας τον ξένο τρίποδα;

–Σ' έχω καμιά ανάγκη, μωρή κατσικά; Παίρνω τον τρίποδα και πάω ν' ανοίξω δικό μου μαντείο να τα κονομάω κι' όλας...

Έβαλε τις φωνές η Ξειόκλεια, αλλά πού ο Ηρακλής. Μπουχός με τον τρίποδα μαζί.

Νάσου, λοιπόν, και πάει κάτω στην Αρκαδία να βρει μέρος ν' ανοίξει «Μαντείο ο Μωραϊτης... Οι καλύτεροι χρησμοί. Δι' οικογενείας ιδιαίτεροι τιμαί...».

Ο Απόλλωνας κάπου ήτανε όταν έμαθε ότι του κλέψανε τον τρίποδα και έγινε έξω φρενών.

–Ο Ηρακλής, ρε;

–Μάλιστα.

–Θα τον κάνω σκόνη.

Τραβάει, ψάχνει, φτάνει στην Αρκαδία, τον βρίσκει.

–Για έλα δω, ρε κύριε.

–Τι γουστάρεις;

–Πώς πήρες το τρίποδο από το κατάστημα το δικό μου;

–Να μάθεις ανατροφή στους υπαλλήλους σου.

–Φερ' τον τρίποδα.

–Όχι, δεν τον φέρνω.

Φέρτονε, δεν τον φέρνω, του τραβάει μια σφαλιάρα ο Απόλλων... Γίνηκε μπαρούτι.

–Εμένα βαράς;

Δεύτερη σφαλιάρα, σηκώνεται ο Ηρακλής, τον μαγκώνει στα χέρια του τον ξανθό Θεό. Μέγγενη τα χέρια του, αλλά κι' ο θεός, θεός και γερός, δεν ήτανε τσόλι. Παλεύανε, λοιπόν, πέφτανε κάτι άγριες, ανοίγανε μύτες, πρηζόντουσαν μάτια, κακό μεγάλο.

Απάνω στον Όλυμπο, ο Δίας τον είχε γλυκοπάρει με τη στομάχα γεμάτη αμβροσίες, όταν ήρθανε και τον ξυπνήσανε λαχανιασμένοι.

–Μπαμπά ανδρών τε, θεών τε, οι γυιοί σου κάτω στήσανε καυγά μεγάλο.

–Πού, ρε;

Ανοίγει την τηλεόραση, τους βλέπει, στέκεται συλλογισμένος. Παιδί του, βλέπεις, κι' ο Απόλλωνας, παιδί του κι' ο Ηρακλής τ' αγάπαγε και τα δυο...

–Φέρε ένα κεραυνό, λέει στον ανθυπασπιστή υπηρεσίας.
 Του φέρανε τον κεραυνό, σημαδεύει καλά να μη χτυπήσει κανένα, και τον πετάει.
 Έρχεται ο κεραυνός και σκάει ανάμεσα στους δυο που είχανε αρπαχτεί.
 Σταματήσανε οι καυγατζήδες και λέει ο Απόλλων:
 –Τώρα τι κάνουμε;
 –Τι να κάνουμε;
 –Τι μου βγήκες από την... Αλεξανδρέττα να μου φας το στρίποδο. Αφού βλέπεις
 μπήκανε οι μεγάλοι και δεν θα μ' αφήσουνε να σε δείρω...
 –Εγώ, γιαβρούμ, λέει ο Ηρακλής, το στρίποδο το θέλω.
 –Ναι, αλλά οι ατομικοί κεραυνοί;
 Καθήσανε, λοιπόν, φρόνιμα οι δυο και λέει ο Ηρακλής:
 –Θα στο δώσω το στρίποδο, αλλά με μια συμφωνία.
 –Ποια;
 –Θα βάλεις αυτή τη γκαμήλα την Ξειόκλεια να μου πει χρησμό.
 Ο Απόλλων το συλλογίστηκε.
 –Άντε, να την υποχρεώσω.
 Κι' έτσι, να πούμε, πήρε το στρίποδο ο Θεός και είχε και το χρησμό του ο ήρωας...
 Και γίνανε από τότε φίλοι. Αλλά φίλοι, όχι «λυκόφίλοι», όπως κάνουνε άλλοι, που
 λένε «εις το όνομα του Προφήτη» κι' άμα βρουνε ευκαιρία σπάνε μαγαζιά και
 τραβάνε ζημιές τριφασικές.
 Από τότε καλά περάσανε ο Απόλλωνας με τον Ηρακλή. Δεν ξαναμαλώσανε... Και
 λένε ότι κάθε φορά που πάνε να μαλώσουνε δυο μικροί θεοί, να πούμε, κι' έχουνε
 ανάποδα συμφέροντα οι μεγάλοι, δεν τους αφήνουνε... Πετάνε ένα κεραυνό και τους
 χωρίζουνε. Και λένε ακόμα ότι οι «μεγάλοι» μοιράζουνε ίσια τις εύνοιές τους στους
 δικούς μας τους μικρούς, γιατί τους βαστάνε για πισινή, μήπως και τους χρειαστούνε.
 Όμως, παρακαλείσθε να μην πιστεύετε ποτέ αυτά που λένε. Να πιστεύετε μονάχα
 αυτά που βλέπετε... Μόνο...

Νίκος Τσιφόρος, *Ελληνική μυθολογία*, Αθήνα, Ερμής, 1991, 148-155.

βέρτζινος= αγνός
 μπουχός= σκόνη, κουρνιαχτός

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Διατηρείται η ορθογραφία της έκδοσης.

ΜΠΟΤΙΛΙΑ ΣΤΟ ΠΕΛΑΓΟ

Τρεις βράχοι λίγα καμένα πεύκα κι ένα ρημοκλήσι
και παραπάνω
το ίδιο τοπίο αντιγραμμένο ξαναρχίζει·
τρεις βράχοι σε σχήμα πύλης, σκουριασμένοι
λίγα καμένα πεύκα, μαύρα και κίτρινα
κι ένα τετράγωνο σπιτάκι θαμμένο στον ασβέστη·
και παραπάνω ακόμη πολλές φορές
το ίδιο τοπίο ξαναρχίζει κλιμακωτά
ώς τον ορίζοντα ώς τον ουρανό που βασιλεύει.

Εδώ αράξαμε το καράβι να ματίσουμε τα σπασμένα κουτιά,
να πιούμε νερό και να κοιμηθούμε.

Η θάλασσα που μας πίκρανε είναι βαθιά κι ανεξερεύνητη
και ξεδιπλώνει μίαν απέραντη γαλήνη.

Εδώ μέσα στα βότσαλα βρήκαμε ένα νόμισμα
και το παίξαμε στα ζάρια.

Το κέρδισε ο μικρότερος και χάθηκε.

Ξαναμπάρκαμε με τα σπασμένα μας κουτιά.

Γιώργος Σεφέρης, *Μυθιστόρημα ΙΒ΄: Ποιήματα*, Αθήνα, Ίκαρος,
1985, 57.

ΜΠΟΤΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΕΦΕΡΗ

Τρεις μεταφορές λίγα άνθη της πέτρας κι ένα ναυάγιο (της Κίχλης)
και παραπάνω
το ίδιο μοτίβο αντιγραμμένο ξαναρχίζει
τρεις μεταφορές σε πυκνή ακολουθία σκουριασμένες
λίγα άνθη της πέτρας, αραποσυκιές κι ασφοδίλια
κι ένα μελαγχολικό ποιηματάκι θαμμένο στα σύμβολα
και παραπάνω ακόμη πολλές φορές
το ίδιο μοτίβο ξαναρχίζει κλιμακωτά
ώς την τελευταία σελίδα ώς τον ποιητή που βασιλεύει.

Εδώ αράξαμε τη φιλολογία να ματίσουμε τα σπασμένα νοήματα,
να διαβάσουμε ποίηση και να κοιμηθούμε.

Ο Σεφέρης που μας πίκρανε είναι βαθύς κι ανεξερεύνητος
και ξεδιπλώνει μίαν τεράστια σαγήνη.

Εδώ μέσα στα ποιήματά του βρήκαμε ένα φλοίσβισμα
Και το παίξαμε απ' τα ζόρια.

Τα μελέτησε ο μεγαλύτερος φιλόλογος και χάθηκε.

Ξαναφύγαμε με τα σπασμένα μας νοήματα.

Γιώργος Παναγιωτίδης, *Γιώργος Σεφέρης και παρωδία*, Αθήνα,
Γαβριηλίδης, 2014, 150.

Κ.Π. Καβάφης (1863-1933)

ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΟΥ ΠΡΩΙΟΥ

Εδώ ας σταθώ. Κι ας δω κ' εγώ την φύσι λίγο.
Θάλασσας του πρωιού κι ανέφελου ουρανού
λαμπρά μαβιά, και κίτρινη όχθη· όλα
ωραία και μεγάλα φωτισμένα.

Εδώ ας σταθώ. Κι ας γελασθώ πως βλέπω αυτά
(τα είδ' αλήθεια μια στιγμή σαν πρωτοστάθηκα)·
κι όχι κ' εδώ τες φαντασίες μου,
τες αναμνήσεις μου, τα ινδάλματα της ηδονής.

Κ. Π. Καβάφης, *Ποιήματα 1897-1933*, Αθήνα, Ίκαρος, ¹⁶2016
(1935), 56.

<http://www.kavafis.gr/poems/content.asp?id=14&cat=1>

Κ. Φ. Φαβάκης [= Μίμης Σουλιώτης] (1949-2012)

ΑΝΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ

Εδώ στη στάση ας στηθώ. Εδώ σταθμεύει.
Της στάσης «Στρατηγείο! Του ΟΑΣΘ
καλύπτρα ελενίτ, στα πλάγια διαφημίσεις· όλες
σμπαραλία από νύχτα ή απ' τον αγέρα.

Εδώ ας παραμονέψω.

Και ας συσπειρωθώ μόλις τ' ακούσω νάρχεται
(άκουσα κάτι, αλήθεια, πίσω από κείνη τη στροφή)·
κι όχι να τρέχω πάλι πίσω του
και να γελούν, οι βλάκες μέσα από τα τζάμια.

Κ. Φ. Φαβάκης, *Ποιήματα εν παρόδω*, Θεσσαλονίκη,
Εκδόσεις Μπαμ, 1974.

ΟΑΣΘ= Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών
Θεσσαλονίκης
ελενίτ= κυματοειδής πλάκα αμιαντοσιμέντου

ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΜΙΜΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ 2018-2019

Θέμα: Παρωδίες ποιητικών και πεζών κειμένων

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΛΥΚΕΙΟ

- 1) J.R. Kipling, «Αν μπορείς» – Κώστας Βάρναλης, «Το “Αν” του Κίπλινγκ» – Άνθος Ροδίνης, «Αν»
- 2) Γιώργος Σεφέρης, «Το σπίτι κοντά στη θάλασσα» (Κίχλη Α΄) – Γιώργος Παναγιωτίδης, «Το σπίτι κοντά στην κατάσχεση»
- 3) Κώστας Βάρναλης, «Οι Μοιραίοι» - Τεύκρος Ανθίας, «Οι κακο – μοιραίοι»
- 4) Εμμανουήλ Ροΐδης, «Μονόλογος ευαίσθητου»
- 5) Ραιημόν Κενώ, *Ασκήσεις ύφους*

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να επιλέξουν είτε ένα από τα προτεινόμενα πιο πάνω κείμενα είτε άλλο, με την καθοδήγηση του διδάσκοντος/της διδάσκουσας το μάθημα των Ν. Ελληνικών.
2. Όσοι και όσες επιλέξουν ένα από τα ποιητικά κείμενα των Kipling, Σεφέρη και Βάρναλη θα επιχειρήσουν να το παρωδήσουν λαμβάνοντας υπόψη τις παρωδίες των Βάρναλη και Ροδίνη (για το ποίημα «Αν μπορείς» του J.R. Kipling), του Γ. Παναγιωτίδη (για το ποίημα «Το σπίτι κοντά στη θάλασσα» (Κίχλη Α΄) του Γ. Σεφέρη) και του Τ. Ανθία (για το ποίημα «Οι Μοιραίοι» του Κ. Βάρναλη).
3. Όσοι και όσες επιλέξουν τον «Μονόλογο ευαίσθητου» θα επιχειρήσουν να παρουσιάσουν σε δικό τους πεζό κείμενο, με τον τρόπο του Εμμ. Ροΐδη, έναν ανθρώπινο τύπο ή χαρακτήρα με στόχο την ειρωνική ανατροπή και παρωδία της σημασίας του τίτλου, μέσω της αφήγησης. Μπορούν, για παράδειγμα, να γράψουν μονόλογο τιμίου ή πιστού ή πατριώτου ή εναρέτου κλπ.
4. Όσοι και όσες θα εργαστούν με μίαν από τις *Ασκήσεις ύφους* του Ρ. Κενώ θα επιλέξουν ένα επεισόδιο ή μία κατάσταση από την καθημερινή ζωή (π.χ. ποδοσφαιρικός αγώνας, διάλειμμα στο σχολείο, αγορές σε ένα κατάστημα, γεύμα σε εστιατόριο κλπ.). Στη συνέχεια θα προσπαθήσουν να το παρουσιάσουν σατιρικά/χιουμοριστικά, σε ένα δικό τους πεζό κείμενο, με τον τρόπο της παρωδίας, μέσω της μίμησης του ύφους ενός από τα δύο προτεινόμενα κείμενα του Ρ. Κενώ.

(1)

Joseph Rudyard Kipling (1865-1936)
ΑΝ ΜΠΟΡΕΙΣ...

Αν μπορείς να 'σαι ατάραχος όταν τριγύρω οι άλλοι
σ' εσένα ρίχνουν το άδικο μέσα στην παραζάλη,
αν μπορείς όταν δισταγμούς για σε θα 'χουν εκείνοι
να 'χεις στη δύναμή σου κρυφή εμπιστοσύνη,
αν μπορείς να 'σαι ακούραστος όταν προσμένεις κάτι,
με ψέμα να μην απαντάς στον άλλων την απάτη,
αν σε μισούν να μη μισείς κι αν είσαι πληγωμένος,
να μην είσαι ευκολόπιστος μήτε πονηρεμένος,
αν μπορείς να ονειρεύεσαι και τα όνειρα να ορίζεις,
να σκέφτεσαι χωρίς τη ζωή στη σκέψη να χαρίζεις,
αν μεγαλόψυχος μπορείς το ίδιο να ξανοίξεις
τον Θρίαμβον ή τον Όλεθρο που κάποτε θα σμίξεις,
αν υπομένεις τους κακούς ν' ακούς που θα χαλούνε
τα λόγια σου τ' αληθινά κι άμυαλους θα πλανούνε,
αν μπορείς ό,τι αγάπησες ρημάδι ν' αντικρύσεις...
με χαλασμένα σύνεργα το έργο να ξαναρχίσεις,
αν όσα πλούτη κέρδισες μπορείς να τα σωριάσεις
σ' ένα παιχνίδι τολμηρό, να μην τα λογαριάσεις,
κι όταν χαθούν αγάλαστη να 'ναι η ζωή σου εσένα
χωρίς να παραπνεθείς ποτέ για τα χαμένα,
αν σκλάβα σου να 'χεις μπορείς στην πράξη την καρδιά σου,
να βρεις το θάρρος που έμεινε πολύ καιρό μακριά σου,
αν στην καταστροφή μπορείς να 'χεις την ίδια γνώμη,
με άσειστη θέληση να λες: —«βάστα καρδιά μου ακόμη!»—,
μέσα στον όχλο να 'σαι αγνός χωρίς να φεύγεις πέρα,
να 'σαι με τους τρανούς χωρίς να πάρει ο νους σου αέρα,
κι αν δεν μπορεί φίλος κ' εχθρός πίκρες να σε ποτίζει
κι αν εκτιμάς κάθε άνθρωπο μονάχα όσο αξίζει
κι αν το γοργό καιρό μπορείς σωστά να τον μετρήσεις
και μέσα του κάθε στιγμής τους θησαυρούς να κλείσεις...
όλα δικά σου γίνονται τότε σε αυτή την πλάση
κι είσαι άξιος άντρας που κανείς δε θα σε ξεπεράσει.

Μετάφραση: Μαρίνος Σιγούρος
Νέοι Πρωτοπόροι Ε' 2 (Φλεβ. 1936)
62.

(2)

Άνθος Ροδίνης (1926-2004)
ΑΝ

Αν παραμένεις δούλος απατηλών ονείρων
κι' οικόπεδα δεν έχεις στην νήσον των Κινύρων
αν Υπουργός δεν είσαι ή έστω βουλευτής
να έρθεις να με φτύσεις
εάν ποτέ σου κτίσεις
επί της γης αυτής.

Αν νυμφευθείς ποτέ σου χωρίς να πάρεις προίκα
αν λες τη «σκάφη» «σκάφη» μα και τα «σύκα» «σύκα»
αν έχεις θάρρος γνώμης, αν είσαι γνωστικός
σημειωτόν θα κάνεις
ωσότου να πεθάνεις
στην ψάθα νηστικός.

Αν η αρχή σου είναι εντίμως να δουλεύεις
χωρίς ποτέ ν' αρπάζεις χωρίς ποτέ να κλέβεις
αν της τιμής το σκήπτρον υψώνεις θαρραλέως
ηλίθιος θα είσαι
και θα σου λένε «ζήσε»
σαν γάτος ψωραλέος.

[...]

Αν την σπονδυλικήν σου όσο μπορείς δεν κάμψεις
και τον συνάνθρωπόν σου με τις ψευτιές δεν βλάψεις
αν την ευθύτητά σου επιδεικνύεις μόνον
ως ον χωρίς αξία
στην συνομοταξία
θα υπαχθείς των όνων.

Άνθος Ροδίνης, *Ο Διογένης χωρίς φανάρι*, Κύπρος,
1969, 9.

(3)
ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ (1884-1974)
ΤΟ «ΑΝ» ΤΟΥ ΚΙΠΛΙΝΓΚ
(Παρωδία)

Αν ημπορείς την παλαβή να κάνεις, όταν οι άλλοι σου κάνουνε το γνωστικό κι όλοι σε λένε φταίχτη· αν δεν πιστεύεις τίποτα κι άλλοι δε σε πιστεύουν· αν σχωρνάς όλα τα δικά σου, τίποτα των άλλων· κι αν το κακό, που πας να κάνεις, δεν το αναβάλλεις· κι αν σ' όσα ψέματα σου λεν με πιότερ' απανταίνεις· κι αν να μισείς ευφραίνεσαι κι όσους δε σε μισούνε κι αν πάντα τον πολύξερο και τον καλόνε κάνεις.

Αν περπατάς με την κοιλιά κι ονειράτα δεν κάνεις κι αν να στοχάζεσαι μπορείς μονάχα το ιντερέσο· το νικημένο αν παρατάς και πάντα διπλωρώνεις το νικητή, μα και τους δυο ξετσιπίωτα προδίνεις· αν ό,τι γράφεις κι ό,τι λες, το ξαναλέν κι οι άλλοι γι' αληθινό – να παγιδεύουν τον κουτό κοσμάκη· αν λόγια κι έργα σου καπνόν ο δυνατός αέρας τα διαβολοσκορπά κι εσύ ξαναμολάς καινούριον.

Αν όσα κέρδισες μπορείς να τα πληθαίνεις πάντα και την πατρίδα σου κορώνα γράμματα να παίζεις· κι αν να πλερώνεις την πεντάρα, που χρωστάς, αρνίεσαι και μόνο να πληρώνεσαι σωστό και δίκιο το 'χεις· αν η καρδιά, τα νεύρα σου κι ο νους σου εν αμαρτίαις γεράσανε κι όμως εσύ τα στύβεις ν' αποδίδουν· αν στέκεις πάντα δίβουλος και πάντα σου σκυμμένος κι όταν φωνάζουν οι άλλοι «εμπρός!» εσύ φωνάζεις «πίσω!»

Αν στην πλεμπάγια να μιλάει αρνιέται η αρετή σου κι όταν ζυγώνεις δυνατούς, στα δυο λυγάς στη μέση· κι αν μήτε φίλους μήτ' εχθρούς ποτέ σου λογαριάζεις· αν κάνεις πως τους αγαπάς, αλλά ποτέ κανέναν· αν δεν αφήνεις ευκαιρία κάπου να κακοβάνεις και μόνο αν κάνεις το κακό, η ψυχή σου γαληνεύει, δικιά σου θα 'ναι τούτ' η Γης μ' όλα τα κάλλη που 'χει κι έξοχος θα 'σαι Κύριος, αλλ' Άνθρωπος δε θα 'σαι!

Κ. Βάρναλης, *Ποιητικά*, Αθήνα, Κέδρος, 1956, 213-214.

Γιώργος Σεφέρης (1900-1971)

Α' ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Τα σπίτια που είχα μου τα πήραν. Έτυχε να 'ναι τα χρόνια δίσεχτα· πολέμοι χαλασμοί ξενιτεμοί· κάποτε ο κυνηγός βρίσκει τα διαβατάρικά πουλιά· κάποτε δεν τα βρίσκει· το κυνήγι ήταν καλό στα χρόνια μου, πήραν πολλούς τα σκάγια· οι άλλοι γυρίζουν ή τρελαίνονται στα καταφύγια.

Μη μου μιλάς για τ' αηδόνι μήτε για τον κορυδαλλό
μήτε για τη μικρούλα σουσουράδα
που γράφει νούμερα στο φως με την ουρά της·
δεν ξέρω πολλά πράγματα από σπίτια
ξέρω πως έχουν τη φυλή τους, τίποτε άλλο.
Καινούργια στην αρχή, σαν τα μωρά
που παίζουν στα περβόλια με τα κρόσσια του ήλιου,
κεντούν παραθυρόφυλλα χρωματιστά και πόρτες
γυαλιστερές πάνω στη μέρα·
όταν τελειώσει ο αρχιτέκτονας αλλάζουν,
ζαρώνουν ή χαμογελούν ή ακόμη πεισματώνουν
μ' εκείνους που έμειναν μ' εκείνους που έφυγαν
μ' άλλους που θα γυρίζανε αν μπορούσαν
ή που χαθήκαν, τώρα που έγινε
ο κόσμος ένα απέραντο ξενοδοχείο.

Γιώργος Παναγιωτίδης (1965-)

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ

Τα σπίτια που είχα μου τα πήραν. Έτυχε να 'ναι τα χρόνια δίσεχτα οικονομική κρίση ανεργία χρέη· κάποτε η τράπεζα δίνει στους μισθωτούς· κάποτε δεν τους δίνει· το δάνειο ήταν καλό στα χρόνια μου, πήραν πολλοί δανεικά· οι άλλοι γυρίζουν ή τρελαίνονται στο ενοίκιο.

Μη μου μιλάς για τα επιτόκια μήτε για το κεφάλαιο
μήτε για το μικρούλη μισθό
που τελειώνει γρήγορα στο φως της πρώτης μέρας·
δεν ξέρω πολλά πράγματα από σπίτια
ξέρω πως έχουν την υποθήκη τους, τίποτε άλλο.
Καινούργια στην αρχή, σαν τα μωρά
που παίζουν στα πολυκαταστήματα με τις προσφορές των εμπόρων,
αποζητούν παραθυρόφυλλα αλουμινίου με ανάκλιση και πόρτες
θωρακισμένες πάνω στους ληστές·
όταν τελειώσει η εκταμίευση του δανείου αλλάζουν,
ζαρώνουν ή χαμογελούν ή ακόμη πεισματώνουν
μ' εκείνους που πληρώνουν μ' εκείνους που δεν πληρώνουν
μ' άλλους που θα πληρώνανε αν μπορούσαν
ή που χάθηκαν, τώρα που έγινε
ο κόσμος ένα απέραντο ενεχυροδανειστήριο.

Δεν ξέρω πολλά πράγματα από σπίτια,
θυμάμαι τη χαρά τους και τη λύπη τους
καμιά φορά, σα σταματήσω· ακόμη
καμιά φορά, κοντά στη θάλασσα, σε κάμαρες γυμνές
μ' ένα κρεβάτι σιδερένιο χωρίς τίποτε δικό μου
κοιτάζοντας τη βραδινήν αράχνη συλλογιέμαι
πως κάποιος ετοιμάζεται να 'ρθει, πως τον στολίζουν
μ' άσπρα και μαύρα ρούχα με πολύχρωμα κοσμήματα
και γύρω του μιλούν σιγά σεβάσμιες δέσποινες
γκρίζα μαλλιά και σκοτεινές δαντέλες,
πως ετοιμάζεται να 'ρθει να μ' αποχαιρετήσει·
ή, μια γυναίκα ελικοβλέφαρη βαθύζωνη
γυρίζοντας από λιμάνια μεσημβρινά,
Σμύρνη Ρόδο Συρακούσες Αλεξάντρεια,
από κλειστές πολιτείες σαν τα ζεστά παραθυρόφυλλα,
με αρώματα χρυσών καρπών και βότανα,
πως ανεβαίνει τα σκαλιά χωρίς να βλέπει
εκείνους που κοιμήθηκαν κάτω απ' τη σκάλα.

Ξέρεις τα σπίτια πεισματώνουν εύκολα, σαν τα γυμνώσεις.
Γιώργος Σεφέρης, «Κίχλη»: Ποιήματα, Αθήνα, Ίκαρος, 2004,
219-220.

Δεν ξέρω πολλά πράγματα από σπίτια,
θυμάμαι τη χαρά τους και τη λύπη τους
καμιά φορά, σα σταματήσω—
ακόμη καμιά φορά, κοντά στις τράπεζες, σε αίθουσες δικαστηρίων
με μια άδεια τσέπη χωρίς τίποτε δικό μου
κοιτάζοντας την τραπεζική αράχνη, συλλογιέμαι
πως κάποιος ετοιμάζεται να καταθέσει, πως τον κατηγορούν
μ' ακατανόητες και σκοτεινές κατηγορίες με ανεξόφλητες δόσεις
και γύρω του μιλούν σιγά εκπροσωπώντας σεβάσμιες τράπεζες
γκρίζα μαλλιά και σκοτεινές υποσημειώσεις,
πως ετοιμάζεται να 'ρθει η σειρά μου να με καλέσει·
ή, μια τράπεζα πολυδαίδαλη βαθύπλουτη
δανείζοντας από υποκαταστήματα γιορτινά,
Κυψέλη Πειραιά Κηφισιά Γλυφάδα,
από κλειστές θυρίδες με τα ζεστά χαρτονομίσματα,
με αρώματα χρυσών ράβδων και χρήματα,
πως κατάσχει τα σπίτια χωρίς να βλέπει
εκείνους που κοιμήθηκαν κάτω απ' τη σκάλα.

Ξέρεις τα σπίτια πεισματώνουν εύκολα, σαν τα γυμνώσεις.
Γιώργος Παναγιωτίδης, Γιώργος Σεφέρης. Βίος και παρωδία,
Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2014, 185-186.

Κώστας Βάρναλης
ΟΙ ΜΟΙΡΑΙΟΙ

Μες στην υπόγεια την ταβέρνα,
μες σε καπνούς και σε βρισιές
(απάνω στρίγκλιζε η λατέρνα)
όλ' η παρέα πίναμ' εψές·
εψές, σαν όλα τα βραδάκια,
να πάνε κάτω τα φαρμάκια.

Σφιγγόταν ένας πλάι στον άλλο
και κάπου εφτυούσε καταγής.
Ω! πόσο βάσανο μεγάλο
το βάσανο είναι της ζωής!
Όσο κι ο νους να τυραννιέται,
άσπρην ημέρα δε θυμιάται.

Ήλιε και θάλασσα γαλάζα
και βάθος τ' άσωτ' ουρανού!
Ω! της αυγής κροκάτη γάζα,
γαρούφαλα του δειλινού,
λάμπετε, σβήνετε μακριά μας,
χωρίς να μπείτε στην καρδιά μας!

Του ενού ο πατέρας χρόνια δέκα
παράλυτος, ίδιο στοιχειό·
τ' άλλου κοντόμερ' η γυναίκα
στο σπίτι λιώνει από χτικιό·
στο Παλαμήδι ο γιος του Μάζη
κι η κόρη του Γιαβή στο Γκάζι.

—Φταίει το ζαβό το ριζικό μας!
—Φταίει ο Θεός που μας μισεί!
—Φταίει το κεφάλι το κακό μας!
—Φταίει πρώτ' απ' όλα το κρασί!

Ποιος φταίει; ποιος φταίει; Κανένα στόμα
δεν το 'βρε και δεν το 'πε ακόμα.

Έτσι στη σκότεινη ταβέρνα
πίνουμε πάντα μας σκυφτοί.
Σαν τα σκουλήκια, κάθε φτέρνα
όπου μας έβρει μας πατεί.
Δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι αντάμα,
προσμένουμε, ίσως, κάποιο θάμα!
Κ. Βάρναλης, *Ποιητικά*, Αθήνα, Κέδρος, 1956, 179.

Τεύκρος Ανθίας
ΟΙ ΚΑΚΟ-«ΜΟΙΡΑΙΟΙ»...

(Κατ' απομίμησιν των «Μοιραίων» του Βάρναλη)
Μες στην ισόγεια την ταβέρνα,
μ' ένα κρεμμύδι, τρεις ελιές,
και φωνογράφο αντί λατέρνα,
όλ' η παρέα πίναμε ψες
—εψές σαν όλα τα βραδάκια— [...].

Και συζητούσαμε ποιος φταίει,
που το νησί μας παραπαίει
σ' ατασθαλία πνευματική,
και ειδικά για την κηδεία
του σεβαστού μας ποιητή
που γίνηκε στη Λευκωσία.

Φταίει το στραβό μας το κεφάλι,
Φταίει ο Θεός ο πάντα φταίχτης,
Φταίει κ' η ζέστη η μεγάλη
κι' ο ουρανός ο θεομπαίχτης,
που δεν μας έδειξε σημεία,
για να οσφρανθούν τα σωματεία
κι' οι θιασώτες του ποιητή
πως θα γινόταν η κηδεία
αστραπιαίως και... αυθωρεί;

Ποιος φταίει; Σας το λέω εγώ:
Φταίει το μυαλό μας το αργό,
φταίει κ' η μοίρα των ποιητών,
που, όσο ζουν, αν τους υψώνουμε
μέχρι τον έβδομο ουρανόν,
φαίνεται ότι δεν τους νιώθουμε!
Κ' είμαστε όλοι, αλήθεια, φταίχτες,
κακο-«μοιραίοι» και θεομπαίχτες.
Ο Πεννοφόρος [= Τ. Ανθίας]

Ελευθερία, 3 Αυγούστου 1937

Σημειώσεις:

1. *Οι Μοιραίοι*, το δημοφιλέστερο ποίημα του Κ. Βάρναλη, χαρακτηρίστηκε ως ένα από τα κατορθώματα του νεοελληνικού λυρισμού. Το ποίημα πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Μαύρος Γάτος* το 1922, τον ίδιο χρόνο που ο ποιητής με τη σύνθεσή του *Το φως που καίει*, εγκαταλείποντας τις προηγούμενες αναζητήσεις του, χάραξε τη νέα του πορεία. Ο κοινωνικός στόχος του ποιήματος είναι σαφής: να απεικονίσει με τα πιο παραστατικά χρώματα τη δυστυχία των απόκληρων της ζωής. (*Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (Α' Γενικού Λυκείου) - Βιβλίο Μαθητή (Εμπλουτισμένο)*): <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6395/>

Για το ποίημα, βλ. Κώστας Βάρναλης, *Ποιητικά*, Αθήνα, Κέδρος, 1956, 179.

2. Οι «Κακο – μοιραίοι» δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα *Ελευθερία*, στη στήλη *Η σάτιρα της Ημέρας*, στις 3 Αυγούστου 1937 από τον Πεννοφόρο, ψευδώνυμο με το οποίο ο Τεύκρος Ανθίας διατηρούσε την πιο πάνω στήλη σατιρικής ποίησης από το 1937 έως το 1941. Στο ποίημα του Ανθίας, που είναι γραμμένο «Κατ' απομίμησιν των “Μοιραίων” του Βάρναλη», όπως σημειώνεται στον υπότιτλο, τα βέλη της παρωδίας στρέφονται εναντίον της πνευματικής νωθρότητας, με αφορμή την κηδεία ενός ποιητή, που δεν ήταν άλλος από τον Δημήτρη Λιπέρτη, ο οποίος πέθανε στις 18 Ιουλίου 1937. Πιο συγκεκριμένα, μολονότι στον Τύπο της εποχής γινόταν λόγος για πλήθος κόσμου που παρευρέθηκε στην κηδεία (εκκλησία Παναγίας Φανερωμένης, Λευκωσία), από την άλλη διατυπώθηκαν πολλά παράπονα ότι πολλές περιοχές της Κύπρου δεν εκπροσωπήθηκαν σε αυτήν, εξαιτίας του γεγονότος ότι πληροφορήθηκαν για τον θάνατο του ποιητή, μετά την τέλεσή της. Βλ. ενδεικτικά Σ.Χ. Χρίστης, «Γύρω από το θάνατο του Λιπέρτη», *Ελευθερία*, 29 Ιουλίου 1937. Ο Χρίστης σημειώνει: «Όσο κι' αν είχε γιομίσει κόσμο η εκκλησία στη νεκρώσιμη ακολουθία, όμως δεν μπορώ να είμαι καθόλου ικανοποιημένος πως έγινε ό,τι έπρεπε να γίνει από τον τόπο, σχετικά με το θάνατο και την κηδεία τούτη». Για το ίδιο θέμα, βλ. επίσης: Αντ. Ιντιάνος, «Ευτυχώς που απάντησε ο κ. Χατζηγιάννου», *Ελευθερία*, 10 Αυγούστου 1937, όπου υποστηρίζεται ότι η κηδεία του Λιπέρτη «δεν ήταν παγκύπρια, πάνδημη, αντάξια του ποιητή και των περιστάσεων [...]».

Μονόλογος ευαίσθητου

Το παρακάτω σατιρικό χρονογράφημα δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στην εφημερίδα *Εμπρός*, στις 11.11.1896. Ο συγγραφέας εδώ μας δίνει έμμεσα πολλές ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη ζωή και τα ήθη των Αθηναίων στα τέλη του 19ου αιώνα. Δεν πρέπει να μας διαφύγει ο ειρωνικός χαρακτήρας του χρονογραφήματος.

Μεγάλη δυστυχία είναι να έχει κανείς πολύ καλὴν καρδίαν. Το νξεύρω εκ πείρας, διότι μ' ἔκαμεν ο Θεὸς παραπολύ ευαίσθητον. Δεν νμπορώ να ἰδῶ ἄνθρωπον να πάσχει και να κλαίει χωρίς να γίνουν τα νεύρα μου ἄνω κάτω, οὔτε να εννοήσω πῶς κατορθώνουν ἄλλοι να παρευρίσκωνται εις λυπηρά θεάματα. Αν τύχει ν' αποθάνει γνώριμὸς των, τρέχουν εις την κηδεΐαν, ἀκόμη και αν χιονίζει. Αλλ' ἐγὼ δεν νμπορώ να ἰδῶ αποθαμμένον ἄνθρωπον ὅπου ἐγνώρισα ζωντανόν, χωρίς να με ταράξει η σκέψις ὅτι κι ἐγὼ θα αποθάνω. Ἐπειτα, αν οι συγγενεὶς του ἐφαίνοντο φρόνιμοι και παρηγορημένοι, τούτο θα μ' ἐπεΐραζε, διότι δεν αγαπῶ τους ἐγνωστὰς· αν πάλιν ἐκλαΐαν και ἐθρῖνον, το θέαμα θα μου ἔκοπτε την ὄρεξιν ἢ θα ἐχαλούσε την χώνεψίν μου.

Το στομάχι μου είναι κι ἐκεῖνο ευαίσθητο και δύο πράγματα δεν νμπορεὶ να χωνέψει, τον ἀστακόν και τας συγκινήσεις. Τας συγκινήσεις εὐκόλον είναι να τας ἀποφύγω· να μη τρώγω ὁμῶς ἀστακόν θα ἴπο θυσιά τόσον μεγάλη, ὥστε μου συμβαίνει πολλές φορές να ξεχάσω πως είναι βαρυστόμαχος και να θυμηθῶ ὅτι πρέπει κανεὶς να συγχωρεὶ εις ὅσους αγαπᾶ τα ἐλαττώματά των.

Ἄλλο πράγμα ὅπου δεν νμπορώ να καταλάβω είναι να ὑπάρχουν ἄνθρωποι τόσον σκληρόκαρδοι, ὥστε να δέχονται να παρασταθῶν φίλοι των εις μονομαχίαν. Αλλ' ἐγὼ εἶμαι ευαίσθητος, και μόνη η ἰδέα ὅτι νμπορεὶ ο φίλος μου ἢ και ο ἀντίπαλός του να πάθει, με κάμνει ν' ανατριχιάζω προ πάντων ὅταν συλλογίζομαι ὅτι την νμέραν της μονομαχίας πρέπει να σπκωθῶ εις τας ἐπτὰ, ας είναι καιρός ἀσχημος, να χασομερέψω εις τρεχάματα, συνεντεύξεις και συντάξεις πρωτοκόλλων, και ἴσως να πλν-

ρώσω και αμαξιάτικα με κίνδυνον να τα χάσω, αν τύχει. Θεός φυλάξει, ο φίλος μου να σκοτωθεί.

Μεγάλη πρέπει να είναι η αναισθησία και εκείνων όπου δανείζουν εις τους φίλους των χρήματα, χωρίς να συλλογισθούν ότι ενδέχεται να μη δυνηθεί να τα αποδώσει εις την προθεσίαν, να τους εντρέπεται και να τους αποφεύγει. Τούτο ημπορεί να φανεί μικρόν κακόν εις όσους δεν έχουν καρδιάν, αλλ' η ιδική μου θα ερραγίζετο, αν παλαιός μου φίλος, μ' απαντούσεν εις τον δρόμον και εκαμώνετο πως δεν με είδεν. Αυτός είναι ο λόγος που μ' έκαμε να πάρω την απόφασιν να μη δανείσω ποτέ εις φίλον μου εκατόν δραχμάς, έστω και αν πρόκειται να σωθεί με αυτάς η τιμή και η ζωή του. Παρά να τον ίδω αγάριστον, καλύτερα να τον κλάψω αποθαμένον, αφού μάλιστα θα μ' εμπόδιζεν η ευαισθησία μου να υπάγω εις την κηδεία του(...)

Άλλη σκληρότης και κουταμάρα είναι εκείνων όπου δίδουν ελεημοσύνην εις τους πτωχούς, χωρίς να συλλογισθούν ότι αν μεν είναι ο ελεούμενος ικανός να εργασθεί ενθαρρύνουν την οκνηρίαν του, αν δε τύχει χωλός, στραβός, κουλοχέρης ή λωβιασμένος, το ψωμί που του δίδουν προμακραίνει ζωήν αθλίαν και βασανισμένην. Τούτο δεν το λέγω εγώ, το λέγουν οι μεγάλοι φιλόσοφοι, ο Σπένσερ* και ο Δαρβίνος,* που απέδειξαν πόσον απάνθρωπα είναι τα λεγόμενα φιλανθρωπικά καταστήματα, τα άσυλα των ανιάτων, τα γηροκομεία και τα λεπροκομεία. Εσημάδεγα εις τα βιβλία των τα μέρη όπου το λέγουν, και τα δείχνω εις όσους έχουν την αδιακρισίαν να μου ζητούν χρήματα, διά να εμποδίσουν ν' αποθάνουν με την πνυχίαν των δυστυχημένα πλάσματα, που θα ήτο δι' αυτά ο θάνατος ευεργεσία.

Προ μερικών μηνών μού έστειλεν ο αγιοχώματος μητροπολίτης Γερμανός μίαν επιτροπήν να μου ζητήσει να συνεισφέρω, ως μεγάλος κτηματίας, διά να συστηθεί εις κάθε τμήμα των Αθηνών ένα «λαϊκόν μαγειρείον», όπου θα εύρισκαν οι πτωχοί άνθρωποι με μόνον δεκαπέντε λεπτά ένα φλιτζάνι ζουμί κι ένα κομμάτι κρέας. Αν ήμουν άκαρδος καθώς οι άλλοι, θα έδιδα κι εγώ τας είκοσι δραχμάς μου χωρίς δυσκολίαν. Η ευαισθησία μου όμως δεν μου συγχωρεί ούτε καν να συλλογισθώ ότι τρέφονται εις το πλάγι μου δυστυχείς άνθρωποι με νερόζουμο και κοιλιές, ενώ τρώγω εγώ μπαρμπούνια και φιλέτο.

Τρανί απόδειξις της υπερβολικής μου ευαισθησίας είναι και ο τρόπος

Σπένσερ (1820-1903): Άγγλος φιλόσοφος, εισηγητής της θεωρίας της εξέλιξης.

Δαρβίνος (1809-1882): Άγγλος φυσιοδί-

φης και βιολόγος, ο οποίος διατύπωσε τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών.

όπου υπανδρεύθην. Όταν επλησίασαν να με πλακώσουν τα γεράματα, να με κουράζουν αι διασκεδάσεις και να μ' ενοχλούν οι ρευματισμοί, αισθάνθηκα την ανάγκην να έχω ένα σπιτικό και μίαν γυναίκα δική μου να με περιποιείται. Καθώς πας άλλος, αγαπώ κι εγώ τις εύμορφες, και πλούσιος καθώς είμαι, εύκολον ήτο να εύρω ένα νόστιμο κορίτζι, αν δεν εξητούσα προίκα. Άλλος εις την θέσιν μου θα το έκαμνεν, αλλ' εγώ εσυλλογίσθηκα πόσον θα εβασάνιζε την ευαισθησίαν μου, αν υπανδρευόμην εύμορφην πτωχοκόρην, η ιδέα ότι μ' επήρην όχι διά τα ευγενή μου αισθήματα, αλλά διά τα επτά μου σπίτια. Παρά αυτήν την ανυπόφορον υποψίαν επροτίμησα να θυσιασθώ και να πάρω πλουσίαν ασχημομούραν. Η ευγένεια της ψυχής μου είναι τόση, ώστε η μεγάλη της μύτη και τα ψεύτικα της δόντια δε μ' εμπόδισαν, όχι μόνον να φέρωμαι καλά μαζί της, αλλά και να την αγαπώ, περισσότερον ίσως παρ' ότι πρέπει.

Ως απόδειξιν της αγάπης μου αρκεί ν' αναφέρω πως, όταν έτυχε πέρυσιν ν' αρρωστήσει, δεν κατώρθωσα ποτέ να την βλέπω να υποφέρει. Ο βήχας της και το γλου-γλου της γαργάρας της μου έσχιζε την καρδιά και την ακοήν, και η μυρωδιά της αρρωστοκάμερας μου έφερνε ζάλη. Η ανικανότης μου να την βλέπω να υποφέρει με ανάγκαζε να μένω έξω από το σπίτι από το πρωί έως το βράδυ και καμιά φορά από το βράδυ έως το πρωί. Αυτή η αρρώστια της γυναίκας μου μ' έκαμε να εξοδέψω πολλά χρήματα εις αμάξια, θέατρα, γεύματα εις την Μεγάλην Βρετανίαν και εκδρομάς με φίλους μου εις την Κηφισίαν και την Πεντέλην. Το μεγαλύτερο όμως έξοδο ήτο ότι τας ημέρας που η γυναίκα μου δεν εφαινετο διόλου καλά, η ανησυχία και η λύπη μου ήτον τόσον μεγάλη, ώστε ηναγκάσθηκα να πάρω διά παρηγορήτραν μίαν Γαλλίδα του Φαλήρου. Περιττόν είναι να προσθέσω ότι η ευγένεια της ψυχής και των τρόπων μου μ' εμπόδισαν να είπω τίποτε δι' αυτά τα έξοδα εις την γυναίκα μου, όταν έγινε καλά.

Εναντίον της δεν έχω κανένα σπουδαίο παράπονο. Προσπαθεί εις όλα να μ' ευχαριστήσει και ποτέ δεν ερωτά ούτε πού ήμουν ούτε τι κάμνω. Είναι φρόνιμη, ήσυχη νοικοκυρά και με κάμνει να καλοπερνώ χωρίς να εξοδεύει πολλά. Το σπίτι λάμπει, ποτέ δεν έλειψε κουμπί από τα πουκάμισά μου και είμαι πάντοτε βέβαιος να εύρω εις το τραπέζι το φαγή που μ' αρέσει. Εκατάφερε μάλιστα να μαγειρεύει και τον αστακόν με μία αμερικάνικη σάλτσα που ημπορεί τώρα να τον τρώγω χωρίς να μου πειράζει το στομάχι. Αυτά είναι βέβαια μεγάλα προτερήματα. Ένα μόνον πράγμα της λείπει, η ευαισθησία. Αυτό το εκατάλαβα, όταν ήλθεν η σειρά μου ν' αρρωστήσω!

Ενώ εγώ εις την δική της αρρώστιαν δεν ημπορούσα να την βλέπω να υποφέρει και αναγκαζόμουν να φεύγω και να ζητώ παρηγορίαν εις το ξεφάντωμα, αυτή ούτε στιγμή δεν έλειπεν από κοντά μου· αγρύπνησε δέκα νύχτες κατά σειράν εις το προσκέφαλό μου. Ήθελεν η ίδια να μου δίνει τα γιατρικά, να μ' αλλάζει και να με μεταγουρίζει, χωρίς να με συνερίζεται διά τον κακόν μου τρόπον, χωρίς να σιχαίνεται τα καταπλάσματα ούτε να ενοχλείται από την αρρωστομυρωδιάν του δωματίου. Αυτά μ' έκαμαν να υποπτευθώ ότι η γυναίκα μου δεν έχει ούτε καλίν όσφρησιν ούτε μεγάλην ευαισθησίαν. Πώς τω όντι θα ημπορούσε, αν ήτο ευαίσθητη, να με βλέπει να υποφέρω, να βασανίζομαι, να με καίουν οι συναπισμοί και να με δαγκάνουν αι αβδέλλαι;

Κατάντησα να πιστεύω πως έχουν κάποιον δίκαιον όσοι θεωρούν την υπερβολικήν τρυφερότητα των γυναικών ως πρόληψιν και παραμύθι. Άδικον όμως θα ήτο και ν' απαιτήσω από τους άλλους την ιδική μου έκτακτον και μοναδικήν ευαισθησίαν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι δεν μπορεί να ανεχτεί ο «ευαίσθητος» του κειμένου;
2. Τι είδους άνθρωπος κρύβεται κάτω από τον ειρωνικό αυτό τίτλο; (Προτού απαντήσετε να εξετάσετε τα επιχειρήματα που αντιτάσσει ο ευαίσθητος σε μια τουλάχιστον από τις πολλές πράξεις τις οποίες δεν ανέχεται.)
3. Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο πραγματικά ευαίσθητος άνθρωπος; Να διατυπώσετε γραπτά την απάντησή σας σε ένα σύντομο και περιεκτικό κείμενο.
4. Σε ποια κοινωνική τάξη ανήκει ο ευαίσθητος του κειμένου; Έχει σημασία η τοποθέτησή του σε ορισμένη κοινωνική τάξη; (Να βασίσετε την απάντησή σας στις τρεις τελευταίες παραγράφους.)
5. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το κείμενο αυτό ρεαλιστικό; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Εμμανουήλ Ροΐδης

(1836-1904)

Γεννήθηκε στην Ερμούπολη της Σύρου και έζησε ένα μέρος της παιδικής του ηλικίας στη Γένοβα της Ιταλίας. Αργότερα σπούδασε στη Γερμανία νομικά και φιλοσοφία. Προικισμένος με κριτική οξύτητα και έχοντας μια παιδεία ευρωπαϊκή, αφοσιώθηκε κυρίως στη λογοτεχνική κριτική και τη δημοσιογραφία. Το ιστορικό του μυθιστόρημα *Η Πάπισσα Ιωάννα* (1866) αποτελεί σταθμό στην ιστορία της λογοτεχνίας μας. Στο βιβλίο αυτό, που είχε μεγάλη εκδοτική επιτυχία, ο Ροΐδης σατιρίζει τον κλήρο και τις υπερβολές των ρομαντικών μυθιστοριογράφων της εποχής του. Εκτός από τις κριτικές και γλωσσικές του μελέτες έγραψε και μερικά ρεαλιστικά διηγήματα, όπως *Ιστορία ενός αλόγου*, *Ψυχολογία Συριανού συζύγου*, *Το ξεστούπωμα*, κ.ά. Τα Άπαντα του Ροΐδη έχουν συγκεντρωθεί σε 5 τόμους στις εκδόσεις Ερμής.

Ιάκωβος Ρίζος (1849-1926), **Κυρία ξαπλωμένη στον Καναπέ**,
Εθνική Πινακοθήκη

Στομφῶδες

Τὴν ὥρα πού ἀρχίζουν ν' ἀχνοκινοῦνται τὰ ρόδινα δάχτυλα τῆς αὐγῆς, ἀνέβηκα σά θέλος γοργόφτερο σ' ἓνα λεωφορεῖο μέ θωριά γιγάντια κι ἀγελαδίσια μάτια τῆς γραμμῆς S μέ τό ἐλικοειδές δρομολόγιο. Πρόσεξα, μέ τὴν ἀκρίβεια καί τὴν ὀξύδέρκεια τοῦ Ἰνδιάνου στό πολεμόστρατο, τὴν παρουσία ἑνός νεαροῦ πού ὁ λαϊμός του ἦταν μακρύτερος κι ἀπ' τῆς καμηλοπάρδαλης τῆς γοργοπόδαρης, καί πού τό μαλακό καπέλο του εἶχε τριγύρω γιά στολίδι ἓνα πλεχτό κορδόνι – θά ἔλεγε κανεὶς πὼς ἦταν ὁ ἥρωας μιᾶς ἀσκήσεως ὕφους. Ἡ καταραμένη Διχόνοια μέ τὰ μπαρουτοκαπνισμένα στήθια βγήκε ἀπ' τό στόμα του τό μολυσμένο ἀπό ἓνα χάος ὀδοντόπαστας, ἡ Διχόνοια, λέω, ἦρθε νά σπείρει τό ὀλέθριό της μικρόβιο ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον τόν νεαρό μέ τό λαιμό καμηλοπάρδαλης καί τό κορδόνι γύρω ἀπ' τό καπέλο, καί σ' ἓναν ἐπιβάτη μέ παρουσιαστικό ἀναποφάσιστο κα ἀλευρωμένο. Ὁ πρῶτος γύρισε στό δεύτερο καί τοῦ ἔπευε αὐτά τὰ λόγια: «Πεῖτε μου, μοχθηρέ ἀνθρωπε, μού φαίνεται πὼς μού πατᾶτε ἐπίτηδες τὰ πόδια!». Καί λέγοντας αὐτά, ὁ νεαρός μέ τό λαιμό καμηλοπάρδαλης καί τό κορδόνι γύρω ἀπ' τό καπέλο πῆγε γρήγορα καί κάθισε.

Ἀργότερα, στήν Κούρ ντέ Ρόμ μέ τίς μεγαλεπήβολες διαστάσεις, ξαναεἶδα τόν νεαρό μέ τό λαιμό καμηλοπάρδαλης καί τό κορδόνι γύρω ἀπ' τό καπέλο. Τούτη τή φορά ἦταν συντροφιά μ' ἓνα φίλο του, εἰδήμονα στά θέματα κομπότητας, πού τοῦ ἄσκησε αὐτή τὴν κριτική πού μπόρεσα νά πιάσω μέ τό ἐπιδέξιο αὐτί μου – μιά κριτική πού ἀφοροῦσε τό πιό ἐξωτερικό ροῦχο τοῦ νεαροῦ μέ τό λαιμό καμηλοπάρδαλης καί τό κορδόνι γύρω ἀπ' τό καπέλο: «Πρέπει νά μειώσεις τό ἀνοιγμα τοῦ πέτου σου, προσθέτοντας ἢ ράβοντας λίγο πιό πάνω ἓνα κουμπί κυκλικῆς περιφέρειας».

“Υμνος

Ὡς στιλογράφου μέ τήν πλατανένια πένα, ἡ γρήγορη κι ἀμπόδιση πορεία σου ἄς χαράξει στό χαρτί μέ τή σαπνένια ἐπιφάνεια τίς ἀλφαριθμητικές γλυφές πού θά μεταφέρουν στούς ἀνθρώπους μέ τ' ἀστραφτερά γυαλιά τή ναρκισσοειδή ἀφήγηση ἑνός διπλοῦ συναπαντήματος μέσα στά πλαίσια τοῦ ἀγώνα γιά τή λεωφοριστική ἰδέα! Περήφανο ἅτι τῶν ὀνείρων μου, πιστή γκαμήλα τῶν λογοτεχνικῶν κατορθωμάτων μου, ἀστείρευτη πηγή καλομετρημένων, καλοζυγισμένων καί καλοδιαλεγμένων λέξεων, περίγραψε τίς λεξικογραφικές καί συντακτικές καμπύλες πού θ' ἀναπαραστήσουν γραφικά τή γελοία καί ταπεινή ἀφήγηση τῶν πράξεων καί χειρονομιῶν ἐκείνου τοῦ νεαροῦ πού πήρε μιά μέρα τό λεωφορεῖο S χωρίς νά τοῦ περάσει ἀπ' τό μυαλό πώς θά γινόταν ὁ ἀθάνατος ἥρωας τῶν συγγραφικῶν μου ἄθλων! Μακρυλαίμη τιποτένιε, πού στό κεφάλι σου ἔστεκε γυρτό ἕνα κατέλο στολισμένο μέ κορδόνι, φωνακλά, γρινιάρη καί κιοτή πού, ἀφήνοντας τή μάχη στά μισά, πηγες νά θροنیσεις τά χιλιοκλωτημένα πισινά σου σ' ἕνα ξύλινο κάθισμα, τή φανταζόσουνα ποτέ ἐτούτη τή ρητορική σου μοίρα ὅταν, μπροστά στό σταθμό Σαίν Λαζάρ, ἄκουγες μ' ἐρεθισμένο αὐτί τή συμβουλή πού σοῦ 'δινε ἕνας ἀνθρώπος ἐμπνευσμένος ἀπ' τό πάνω κουμπί τοῦ πανωφοριοῦ σου;

Ραιμόν Κενώ, *Ἀσκήσεις ὕφους* (μετφρ. Αχ. Κυριακίδης), Αθήνα, Ὑψιλον, 1984, 48, 57.

«Με πόσους τρόπους μπορεῖ νά περιγραφεῖ ἕνα ἀσήμαντο ἐπεισόδιο, ἀπ' αὐτά που συμβαίνουν γύρω μας, στην καθημερινή μας ζωή; Με 99 (ενενήντα εννέα) ἀπαντά ὁ Ραιμόν Κενώ καί ἰδοῦ ἡ ἀπόδειξη:

[...] Σε κάποιο παρισινό λεωφορεῖο, μίαν ὥρα αἰχμής, ἕνας ἀντιπαθητικός νεαρός ξεκινάει ἕνα καβγά με τό διπλανό του “δὶ ἀσήμαντον ἀφορμήν”. Μ' ἕνα ἀνεξάντλητο καταιγισμό ἀπολαυστικῶν εὐρημάτων, ὁ Κενώ, ἕνας ἀπό τους πιο πνευματώδεις συγγραφεῖς τοῦ αἰῶνα μας, παρουσιάζει 99 παραλλαγές τοῦ ἐπεισοδίου».

<https://www.politeianet.gr/books/9789607949721-queneau-raymond-epsilon-biblia-askiseis-ufous-199411> (πρόσβαση: 23/8/18)

Προσέξτε ὅτι στο πρῶτο ἀφήγημα ἡ διακωμώδηση ἐπιτυγχάνεται με τή χρήση συσσωρευμένων ἐπιθέτων, ἐμπρόθετων καί ἐπιρρηματικῶν προσδιορισμῶν, ὅπως ἐπίσης καί με τήν παράθεση περιπτώσεων λεπτομερειῶν, με ἀποτέλεσμα τό στομφώδες ὕφος που δέν συνάδει με τό θέμα τοῦ κειμένου (περιστατικό σε ἕνα λεωφορεῖο). Κατά παρόμοιο τρόπο, στο δεύτερο ἀφήγημα με τους ἐκφραστικούς τρόπους τοῦ ὕμνου παρωδεῖται ἡ ἴδια ἡ διαδικασία τῆς ἀφηγηματικῆς πράξης, που περιορίζεται στην ἐλλειπτική ἐξιστόρηση ἑνός καί μόνο περιστατικού, με κατάχρηση τῶν στοιχείων ἐξύμνησης.